

VYTAUTO DIDŽIOJO UNIVERSITETO TEISIŲ FAKULTETO DARBAI
Tomas VI Red.: A. Janulaitis Knygos 7

MÉMOIRES DE LA FACULTÉ DE DROIT DE L'UNIVERSITÉ
DE VYTAUTAS-LE-GRAND Tome VI Livre 7
A. J. Veriga-Darevskis: Le droit de louage dans les domaines ruraux de la
Transnémunie

A. J. VERIGA - DAREVSKIS

DVARO PADŪMĖS MOKESTIS UŽNEMUNĖJE

VYTAUTO DIDŽIOJO UNIVERSITETO TEISIŲ FAKULTETO LEIDINYS
KAUNAS „Spindulio“ B-vės spaustuvė 1932

Vytauto Didžiojo Universiteto Teisių Fakulteto leidiniai.

I.

Teisės Mokslų Biblioteka.

1. *v. Gareis Karl*, Teisės enciklopedija ir metodologija. Su prof. *P. Leono* prakalba. 1924 m., 65 p.
2. *Leonas Petras*, prof., Teisės enciklopedijos paskaitos. 2 leid. 1931 m. 263 p.
3. *Leonas P.*, prof., Teisės filosofijos istorija. 1928. VIII. + 429 p.
4. *Mačys VI*, prof., Civilinio proceso paskaitos. 1924 m., 448 p.
5. *Stankevičius V.*, doc., Baudžiamoji teisė. 1925 m., 292 p.
6. *Gumplowicz L.*, Sociologijos pagrindai. Vertė *A. Janulaitis*. 1929 m., XIX+343+VIII
7. *Jaščenka A.*, Tarptautinės teisės kursas, I t. Konstitucinė tarptautinė teisė 1931 m. XVIII + 723 p.
8. *Olivier-Martin*, Prancūzų revoliucija ir korporatinė organizacija. 1931. 16 p.
9. *Girard*, Roménų teisė, t. I. Vertė *A. Tamošaitis* 1931 m. IV + 492 p.
10. *Europos valstybių konstitucijos*.
11. *Lietuvos Žyduoseimai XVII—XVIII amž.*
12. *Lappo J.* Lietuva ir Lenkija po 1569 m. Liublino unijos. 1932 m. IV + 172 p.
13. *Brunner K.* Trumpa Vokietijos teisės istorija.
14. *Lappo J.* iš Vyriausiojo Lietuvos Tribunolo istorijos XVI amž. 1932 m. 27 p.
15. *Beccaria C.* Apie nusikaltimus ir bausmes.
16. *Lappo J.* iš vyriausiuojų Lietuvos suvažiavimų istorijos XVI amž. 1932 m. 43 p.
17. *Girard*. Roménų teisė, II t.

II.

Ekonominių Mokslų Biblioteka.

1. *Moravskis A.*, doc., Lietuvos finansai I. Mokslo apie valstybės išlaidas tyšy su Lietuvos biudžeto formavimusi ir vystymusi. 1925 m., 136 p.
2. *Moravskis A.*, doc., Lietuvos finansai. II dalis. 1925 m., 158 p.
3. *Pokrovskis N.*, prof., Finansų mokslo pagrindai. 1926 m., 522 p.

DVARO PADŪMĖS MOKESTIS
UŽNEMUNĖJE

VYTAUTO DIDŽIOJO UNIVERSITETO TEISIŲ FAKULTETO DARBAI
Tomas VI Red.: A. Janulaitis Knygos 7

MÉMOIRES DE LA FACULTÉ DE DROIT DE L'UNIVERSITÉ
DE VYTAUTAS-LE-GRAND Tome VI Livre 7
A. J. Veriga-Darevskis: Le droit de fouage dans les domaines ruraux de la
Transnemunie

A. J. VERIGA - DAREVSKIS

DVARO PADŪMĖS MOKESTIS UŽNEMUNEJE

VYTAUTO DIDŽIOJO UNIVERSITETO TEISIŲ FAKULTETO LEIDINYS
KAUNAS „Spindulio“ B-vės spaustuvė 1931

K 336.22(474.5)

Ve-168

Marijampolės m. savivaldybės
P. Kriauciūno viešosios bibliotekos
skaitojo aptarnavimo skyrius

R 00/208L/70-C5109

Užnemunėje nepastebėti to didelio skirtumo valstiečių ir privatinių savininkų žemės dešimtinės apdėjime, koks kad buvo matomas kitoj Lietuvos dalyj.

Rusijoje privatinių žemės valdytojai mokėjo už dešimtinę 1905 — 1906 m. vidutiniškai valstybinių ir savivaldybių žemės mokesčių 33 kapeikas, o valstiečiai su visai pridedamaisiais žemės mokesčiais turėjo mokėti 1 rublį 2 kapeiki (P okrovskis, 314 pusl.). Iš to matyt, kad skirtumas mokesčiu apdėjime labai didelis. Tokio žymaus skirtumo margu apdėjime Užnemunėj nematyti.

Prie ypatingų žemės mokesčių Užnemunėje galima pris skirti padūmės mokesčių. Šis mokesčis iki Didžiojo Karo buvo imamas nuo privatinių dvarininkų ir nuo valstiečių žemės turtų.

Rusų viešpatavimo laikais dvaro padūmės mokesčis Užnemunėj, nežiūrint jo pavadinimo „padūmė“, turi būti priskirtas prie žemės mokesčių, kadangi jis buvo imamas ir kalkuliujamas pagal žemės turtų plotą.

Tai buvo savotiškas, papildomasis žemės mokesčis nuo žemės turtų.

Ištikruju, galima pripažinti, kad padūmė, imama nuo žemės turtų, yra archainė mokesčių émimo forma.

Jeigu prileisti, kad padūmės mokesčis remiasi žemės savininko turtingumu, priimant domén išviršinius požymius, ūky esančių trobesių skaičių, tai jis ne tik negali pasiekti savo tikslą, bet dargi būti priežastimi nehygieniško ir pavojingo gaisro atžvilgiu trobesių statymo.

Apskritai, padūmės mokesčis yra labai senas; jis buvo imamas Lietuvoje dar XV amž., paskutinė šio mokesčio forma — 1775 m. (Volumina Legum, VIII, fol. 631, titul.: „Ustava“, — Lietuvos Konstitucijoje 1775 m.).

Einant šitu 1775 metų įstatymu (Konstitucija) visos vaidvadijos ir apskričiai buvo suskirstyti padūmės mokesčio dy-

džio atžvilgiu į septynias klases, o miestai Magdeburgo teisėmis — į tris klases.

Užnemunėj iki Šešupės buvo imama nuo dūmos septyni auksinai, o už Šešupės — devyni auksinai (zloty).

1775 metų Lietuvos Konstitucija galutinai sutvarkė ir sureguliavo ir buvusį Lietuvoje seną padūmės mokesčių.

Vėliau apie padūmę buvo išleisti antraeliai įstatymai: 1776, 1789, 1790 ir 1791 metais.

Prūsij viešpatavimo laikais šio mokesčio ordinacijoje buvo padaryta kai kurie pakeitimai.

Principle kiekvienas valstiečių namas ūky buvo laikomas vienu apdėjimo vienetu, bet jeigu viename name gyveno keletas valstiečių šeimos ir kiekviena jų turėjo atskirą žemės sklypą, tai tokiam kolektyviame name buvo tiek dūmu, kiek jame buvo atskirų valstiečių šeimų, turinčių žemės sklypus ir atliekančių skyrium dvaro prievoles.

Taigi, padūmė buvo paremta žemės turtu ir dvaro prievoles.

Atskiras dvaras su trobesiais, taip pat ir atskira klebonija, arba vienuolynas buvo laikoma vienu dūmu.

1811 metų gegužės mėn. 23 dienos įstatymu buvo nustatyta imti padūmės mokesčių tik už tuos namus, kurie buvo įrengitruoti tais metais.

Tuo būdu iš vienos pusės galėjo būti neapdėti naujai pastatytieji namai, o iš kitos pusės galėjo būti apdėti ir griuvėsiai.

Ta nenormali padėtis Užnemunėj tėsės iki 1857 metų. 1857 metais Rusų valdžia, Lenkų Karalystės Tarybos (Soviet Upravlenija Carstva Polskago) nutarimu, paskelbė naują instrukciją apie dvarų ir valstiečių namų, esančių žemės turtuose registraciją. Ši instrukcija buvo paskelbta 1857 metų liepos mėn. 11/23 dieną 36364 Nr. Instrukcijoje pasirašė Finansų ir Iždo Komisijos (Pravitelstvennaja Komisija Finansov i Kaznačejstva) Vyriausiojo Direktorius e. p. B. Niepokojczyckis. Reikia pabrėžti, kad jau 1834 metais Rusų valdžia stengėsi sutvarkyti dvaro ir apskritai miestų ir žemės turtų padūmės mokesčių. Bet šis reikalas nebuvo sutvarkytas iki 1846 metų. Buvo visokių nuomonių ir projektų.

Labai daug buvo ginčų dėl apdėjimo objekto.

Buvo nuomonių imti padūmės mokesčių nuo draudimo sumos, bet priimant domén tai, kad apdraudimo suma dažnai neatitinka tikrosios namų vertės, o priklauso ir nuo to, ar namas dengtas skarda ar šiaudais; todėl ši apdėjimo kalkuliacija buvo atmesta.

Buvo taip pat siūloma padūmės mokesčių imti tiesiog nuo kaminų. Bet, esančių stoge kaminų skaičius dažnai yra tik namo konstrukcijos išdava: gali atsitikti, kad nedidelis namas turės daug kaminų ir atvirkščiai — didelis namas gali turėti vieną - antrą kaminą.

Tuo laiku pagreitinti padūmės sutvarkymą buvo išleistas 1848 metais Caro įsakymas.

Finansų Komisija, remdamosi Tarybos nutarimu 81294 Nr., projektavo apdėti namų krošnis. Tačiau praktikoje šis būdas pasirodė netikslus ir nežiūrint to, kad jau buvo padarytas ir krošnių surašymas, Finansų Komisijai buvo pasiūlyta jis atmesti ir surasti tinkamessnį apdėjimo objektą. Tada Finansų Komisija pristatė Karalystės Tarybai naują padūmės mokesnių sumanymą; jis buvo priimtas, šitas mokesčis buvo dviejų tipų: 1) nuo žemės turtų ir 2) nuo miesto turtų.

Nuo žemės turtų padūmės mokesčis buvo imamas atskirai nuo dvarų turtų ir valstiečių turtų, kurie turėjo mažiau 45 dešimtinių arba 90 margų.

Nuo žemės turtų padūmės mokesčis buvo kalkuliuojamas pagal žemės turtų plotą (ar mažiau ar daugiau 90 margų ir t. t.). Todėl tą mokesčių ir galima priskirti prie savotišku, papildomuji žemės mokesčių.

Dvaro padūmės mokesčių Finansų Komisija siūlo neimti nuo dvarų, prilausančių ligoninėms, neturtingiems vienuoynams ir bažnyčioms, jei štie dvarai nėra amžinoj nuomoj.

Projekte buvo numatyta kas 20 metų daryti apdėjimo objekto registraciją ir kas 5 metai — esamų sąrašų periliustraciją, išbraukiant nesamus apdėjimo objektus ir įrašant naujus. Finansų ir Iždo Komisijos projektas buvo patvirtintas 1857 metais aukšciau nurodytu Karalystės Tarybos nutarimu (20594 Nr.).

Tuo laiku Užnemunė priklausė Augustavo gubernijai. Augustavo gubernija turėjo 5 apskričius: Lomžos, Augustavo, Seinų, Kalvarijos ir Marijampolės. Augustavo gubernijos Ci-

viliniu Gubernatorium buvo Tykel, o Finansų Patarėju Bobrovskis.

Dvaro padūmės norma nuo kiekvieno namo buvo 2 rubliu 80 kapeikų.

Šis mokesčis buvo pradėtas imti nuo 1859 metų sausio mėn. 1 dienos.

Pagrindiniai mokesčių apdėjimo dėsniai buvo šie:

1. Dvaro namu skaitoma:

- a) kiekvienas atskiras namas įvairių tipų dvarų turtuose,
- b) atskiras gyvenamasis namas valstiečių žemėje, jei jos plotas buvo didesnis 90 margų,
- c) atskira spirito, alaus varykla, o taip pat ir kiekvienas atskiras varyklos administracijos namas,
- d) atskira smūklė, ar ji randasi kaime, ar prie vieškelio, ar kur nors kitur,
- e) atskiras be žemės prilausantis dvarui namas, kuriame gyvena amatininkas arba padienis darbininkas,
- f) atskiras namas, prilausantis žemės savininkui nevalstiečiui, o taip pat išsipirkusio žemę („okupniko“) namas. (Okupnikas — buvusis valstietis, kuris prieš 1857 metus buvo išsipirkęs, valdė žemę ipėdinystės teisėmis ir nemokėjo činšo);

2. Atskiru namu skaitomas namas, turjus atskirą stogą;

3. Neapdedami namai paskirti valstybės ir savivaldybės reikalams, bažnyčios, mokyklos ir kai kurie vienuolynai, pažymėti 1857 metų instrukcijoj § 6;

4. Apdėjimo objektų sąrašą turi sustatyti valsčiaus viršaitis, dalyvaujant žemės turtų savininkui. Sąraše turi būti nurodyta dvaro, arba palivarko pavadinimas ir savininko ar valdytojo pavardė. Kiekvienas namas turi būti nurodytas atskirai savo policiniu eiliniu numeriu. Taip pat turi būti nurodytas tikslus namo paskyrimas, pavyzdžiu: savininko, ūkvedžio, girininko, ekonomo, namų tarnų, malūnininko, plytininko, kalvio, spirito varykla, kalvė, smuklė ir t. t.

Dvaro namų ir apdedamųjų trobesių sąrašą savininkas, valdytojas arba administratorius turi laike 15 dienų sustatyti, pasirašyti ir siusti valsčiaus viršaičiui. Valsčiaus viršaitis turi kiekvieną sąrašą patikrinti, reikalui esant papildyti ir sudaryti bendrą, esančių valsčiuje dvarų namų ir apdedamųjų trobesių sąrašą keturiuose egzemplioriuose. Pastarajį dvarų namų ir apdedamųjų trobesių sąrašą valsčiaus viršaitis turi pasirašyti, pridėti valsčiaus antspaudą ir siusti apskrities viršininkui, palikdamas valsčiaus bylose vieną egzempliorių. Apskritys viršininkas iš trijų sąrašo egzempliorių vieną jų turi palikti savo byloje, antrą pristatyti gubernijos valdybai, o trečią — Finansų ir Iždo Komisijai.

Surašymo darbus dvaro savininkas, valdytojas, administratorius arba kuratorius turėjo atlikti per 15 dienų, valsčiaus viršaitis — per šešias savaites ir apskrities viršininkas — per keturioliką dienų.

Minėtas padūmės mokesčių apdėjimas paremtas 1858 m. birželio mén. 3/15 d. Caro įsakymu. Vėliau Caro įsakymu 1864 m. gruodžio mén 30 dieną dvaro padūmę padidinta 50%.

Pagaliau 1883 m. kovo 3 dienos įstatymu dar buvo pertvarkytas dvaro padūmės mokesčis. Pastarasis įstatymas patalpintas Rusų Įstatymų Izadoj, V tome, „Tiesioginių Mokesčių Rinkinyje“, 1903 metų leid., 141 — 161 str. str.

Paskutinis apdėjimo objektų surašymas Užnemunėje buvo padarytas 1912 metais, esant Suvalkų Iždo Rūmų (Kazionnaja Palata) Pirmininku Sergijevski'ui. Įstatyme nurodyta apdėjimo objeketas, o 142 str. išimtys ir paliuosavimai.

Dvaro padūmės mokesčis buvo: 1) pagrindinis ir 2) papildomasis (143 str.).

Pagrindinis mokesčis imamas nuo namų ir prekybos bei pramonės trobesių, imant dėmesin dvoro ar palivarko žemės ploto.

Žemės ūkio vienetai suskirstomi penkiomis rūšimis: I — daugiau 600 margų, II — nuo 600 margų iki 300 margų, III — nuo 300 iki 90 margų, IV — nuo 90 iki 15 margų, V — mažiau 15 margų.

Pagrindinis dvaro padūmės mokesčis pirmose keturiose rūšyse buvo aukštesnių ir žemesnių kategorijų. Aukštesnė kategorija imama nuo dvaro savininko namo, nežiūrint ar tas

namas užimtas ar tuščias, o taip pat ir nuo prekybos bei pramonės pobūdžio trobesių. Šioj kategorijoj apdėjimo norma svyravo tarp 13 ir 2 rublių. Visiems kitiems apdėjimo objektams taikoma žemesnė mokesčio kategorija.

Papildomasis dvaro padūmės mokesčis buvo imamas proporcionaliai apdedamujų objektų draudimo sumai. Apdedami padūmės mokesčiai, buvo tam tikri namai ir trobesiai, nes dvare gali būti apdrausti ir tie trobesiai, nuo kurių padūmės mokesčis neimamas, pavyzdžiui žemės ūkio tipo trobesiai: kluonas, sandėlis, daržinė ir t. t. (142 str. 7 p.).

Užnemunėj buvo privalomas valstybinis dvaro namų ir trobesių draudimas.

Papildomojo dvaro padūmės mokesčio dydis nuo apdedamujų objektų draudimo sumos buvo maždaug $\frac{1}{4}\%$. Apdėjimo objektais sunaikinti gaisro ar potvynio, ar netinkami gyvenimui, prekybos ar pramonės reikalams atleidžiami nuo mokesčio pradedant sekančiais metais. Taip pat įtraukiami naujai pastatyti arba paruošti naudojimuisi apdėjimo objektai (str. str. 153, 154). Apie pakeitimus savo namų ir apdedamujų trobesių sąstate kiekvienas mokėtojas turi pranešti apskrities valdybai, kuri patikrinusi praneša Iždo Rūmams.

Dvaro padūmės mokesčis buvo mokomas dvejais terminais: 1) nuo sausio mėn. 1-mos dienos iki kovo 31-mos dienos, 2) nuo liepos 1-mos dienos iki rugsėjo mėn. 30-tos dienos.

Išvengti dvaro savininkų skundų ir nesusipratimų, sudarant bendrą apdedamujų dvaro namų ir trobesių sąrašą, savininkai turėjo patys surašyti savo namus ir apdedamuosius trobesius, pasirašyti ir pristatyti valsčiaus valdybai per 30 dienų nuo sąrašo blanko gavimo dienos.

Sąrašo blankų tam tikras skaičius turėjo būti valsčiaus valdyboj, kuri veltui duodavo juos mokėtojams.

Kiekvienas mokėtojas turėjo sustatyti savo namų ir apdedamujų trobesių sąrašą trijuose egzemplioriuose, iš kurių vienas, patikrinus, buvo paliekamas mokėtojui.

Iš to, kas buvo pasakyta matyti, kad šis senas padūmės mokesčis nuo žemės turtų pradėtas imti Lietuvos Didžiojo Kunigaikštijo XV amžiuje ir Lietuvos senų aktų kalboje vadina-

mas „podymščina“, buvo taip pat imamas Užnemunėj ir ap-skritai Varšuvos general - gubernijoj iki 1914 metų.

Apie 500 metų įvairiuose tipuose egzistavęs šis mokesčis dabar jau yra istorijos liekana. Po Didžiojo Karo dvaro padūmės mokesčis nei Lietuvoje nei Lenkijoje nemokamas.

Šaltiniai:

1. Образецъ для составленія переписи домовъ, строеній, промышленныхъ и торговыхъ заведеній подлежащихъ дворской подымной подати. Сувалкская губернія — 1912 г.

2. Rusq Istatutuč Sąvadas, V tomas, Tiesioginič mokesčių Rinkinys, (Уставъ о прямыхъ налогахъ (leid. 1903 m., str. str. 741—161).

3. Сборникъ административныхъ постановлений Царства Польского. Вѣдомство Финансовъ, том I, окладные подати. Составленъ, подъ главнымъ руководствомъ Вице-Предсѣдателя Государственного Совета Царства Польского, Тайного Советника, Сенатора Арцимовича, — Статьи-Реферандаремъ Лескевичемъ, Варшава — 1866 года.

4. Rocznik urzędowy 1853 г. — Warszawa.

5. Volumina Legum.—Przedruk Zbioru praw staraniem X. X-zy Pięciu w Warszawie od roku 1732 do roku 1782 wydanego, t. VIII. Nakładem i drukiem Jozafata Ohryzki, Petersburg 1859 г.

Literatura:

1. Pokrovskis N. prof. Finansų mokslo pagrindai, Kaunas 1926 m.

2. Radziszewski H. Dr., Nauka Skarbowości, Warszawa 1919 г.

Priedas

Высочайший указъ, утверждающий положение о взимании подымной подати, соединенной съ шарварковымъ сборомъ.

Выписка изъ журнала Статьи-Секретариата Царства Польского.

Божию милостию Мы Александръ II-й, Императоръ и Самодержецъ Всероссийский, Царь Польский, Великий Князь Финляндский, и проч., и проч., и проч. Указомъ 29 Декабря (10 января) 1848го года въ Бозъпочившій Родитель Нашъ, Императоръ Николай I, обративъ вниманіе, съ одной стороны, на неуровнительность распределенія существующихъ въ Царствѣ Польскомъ податей, подъ названіями подымной и оғиры, а съ другой, на доставленіе казнь Царства необходимого для удовлетворенія потребностей края подкрепленія, безъ обремененія жителей новыми налогами, Высочайше повелѣль Совету Управлениј приступить къ пересмотру и приведенію въ должное устройство означенныхъ податей на таихъ основаніяхъ, какія будутъ имъ признаны полезными.

Совѣтъ Управлениј, исполнивъ таковую возложенную на него обязанность, въ отношеніи подымной подати, представилъ на усмотрѣніе Наше проектъ положенія о взимании въ Царствѣ Польскомъ этой подати и соеди-

неннаго съ нею шарварковаго денежнаго сбора. Находя, что проектъ этотъ вполнѣ соответствуетъ предначертанной въ упомянутомъ Высочайшемъ указѣ цѣли, Мы утвердили оный и повелѣваемъ:

1. Положеніе сіе о взиманіи подымной нодати и шарварковаго сбора въ Царствѣ Польскомъ привести въ дѣйствіе съ 20 Декабря (1 Января) 185 $\frac{1}{2}$ года.

2. Съ того же времени прекратить взиманіе увеличенаго шарварковаго сбора.

Исполненіе настоящаго Указа Нашего, который вмѣстѣ съ упомянутымъ Положеніемъ долженъ быть внесено въ Дневникъ Законовъ, поручаемъ Совѣту Управленія Царства.

Данъ въ Царскому Селу, Іюня 3 (15) дня 1858 г. (На Подлинномъ подписано) Александръ.

przez Cesarza i Króla,

Minister Sekretarz Stanu (podpisano). J. Tymowski.

---

4. *Tugan-Baranovskis M.*, prof., Politikosios ekonomijos pagrindai. Vertė doc. *P. Šalčius*. 1923 m., 329 p.
5. *Weber M.*, Žygio istorija. Vertė *J. Pajaujis*. 1929 m., 308 p.
6. *Conrad J.*, Politinės ekonomijos vadovėlis. 1929 m., 188 p.
7. *Šalčius Petras*, Kooperacija. 1931 m. XII + 358 p.
8. *Eulenburg Franz*, Ekonominė politika ir užsienio prekyba. Vertė *J. Pajaujis*. 1931 m. XII + 487.
9. *Cassel Gustav*, Teoriškoji socialekonomija. Vertė *P. Šalčius* 1931 m. VIII + 616 p.
10. *Oncken August*, Politinės ekonomijos istorija. Laikai prieš Adomą Smithą.
11. *Gide Charles ir Rist Charles*, Ekonominių teorijų istorija. Nuo fiziotratų ligi mūsų dienų.

III.

Teisių Fakulteto Darbai.

I. tomas. 1924 m. red.: doc. *A. Rimka*.

1. *Leonas P.*, prof. — Kolektivizmo pradas Lietuvos civilinės teisės novelėse.
2. *Mačys VI*. — Socialinis teisių mokslo tikslas ir mūsų žemės reformos įstatymas.
3. *Rimka A.* — Lietuvos visuomenės ūkio bruožai ligi Liublino unijos metų.
4. *Šalčius P.*, doc. — Koperatyvų įstatymai: 5. Kritika ir bibliografija; 6. Teisių Fakulteto apyskaita 1922/24 mokslo metams. 232 p.

II. tomas. 1925/28 m. red.: prof. *A. Janulaitis*.

1. *Römeris M.*, prof., Trečiasis tarptautinis sociologijos kongresas Romoje. 1—14 p.
2. *Leonas P.*, prof., Del vieno įstatymų alškinimo. 15—22 p.
3. *Rimka A.*, doc., Lietuvos prekybos santykiai ligi unijos su lenkais. 23—86 p.
4. *Janulaitis A.*, prof., Vyriausasis Lietuvos Tribunolas XVI—XVII amž. 1—172 p.
5. *Balogh'as EL*, Teisinė pralaikėjimo palūkanų prigimtis. 1—27 p.
6. *Gummerus H.*, Piniginio ūkio kilimas senovės Romoje. 1—15 p.

III. tomas. 1927 m. red.: prof. *A. Janulaitis*.

1. *Römeris M.*, prof., Reprezentacija ir mandatas. 1—312 p.
2. *Janulaitis A.*, prof., Imperijos Rūmų Teismas 1—83 p.

IV. tomas. 1928 m. red.: prof. *A. Janulaitis*.

1. *Janulaitis A.*, Užnemunė po Prūsais (1795—1805 m.). XII + 404 p.
2. *Römeris M.*, Administracinis teismas. XII + 359 p.

V. tomas. 1929 m. red.: prof. *A. Janulaitis*.

1. *Šalčius P.*, doc., Iš vertės ir kainų teorijų. 56 p.
2. *Tamošaitis A.*, Istorikoji teisės mokykla Vokietijoje. 179 p.
3. *Šalčius P.*, doc., Kooperativizmas. p. 135.

Marijampolės Petro Kraučiūno
viešoji biblioteka

000051375

4. *Janulaitis A.* prof., Baudžiavų panaikinimo sumanymai Lietuvoje. (1817—1819 m.) 112 p.
5. *Veriga-Darevskis*, Lietuvos mokesčiai XV-XVI amž. 52 p.
6. *Janulaitis A.* prof., Napoleono Teisynas. VIII + 204.

VI. tomas. 1932 m. red.: prof. *A. Janulaitis*:

- Straipsnių rinkinys prof. *P. Leonui* pagerbtii.
1. *Römeris M.*, Konstitucinės ir teismo teisės pasienluose. 193 p.
2. *Leonas P.*, Teisės rellatyvumas. 13 p.
3. *Rimka A.*, Lietuvių tautos atgimimo socialiniai pagrindai ir „Auszros“-„Varpo“ gadynės (1883 — 93) socialekonominiai raštai. 139 p.
4. *Jurgutis V.*, Visuomeninių Tomo Garigue Masaryk'o minčių pagrindai. 22 p.
5. *Mačys VI.*, Apie teismo kandidatų ir advokatų paruošimą. 12 p.
6. *Moravskis A.*, Lyginamoji Pabaltės valstybių visuomenės ūklų apžvalga. 24 p.
7. *Veriga-Darevskis A. J.*, Dvaro padūmės mokesčis Užnemunėje. 12 p.
8. *Šalkauskas K.*, Büstinė Civilių įstatymų ir Napoleono Kodekso velkimo srityse. 18 p.
9. *Šalčius P.*, „Auszros“ ir „Szviesos“ ekonomika. 37 p.
10. *Jungferis V.*, Teoriškosios politiškos ekonomijos objektas ir esmė. 12 p.
11. *Bielackinas S.*, Prisiekusieji sprendėjai. 49 p.
12. *Stankevičius VI.*, Baudžiamosios teisės istorijos pamatiniai bruožai. I. Atsakingumo principas Izraelio tautos teiseje. II. Atsakingumo principas Romėnų teiseje. 80 p.
13. *Jaščenka A.*, Diplomatinių agentų civilinis teismingumas. 12 p.
14. *Petkevičius T.*, Klaipėdos Krašto Statuto vykdymo priežiūra. 21 p.
15. *Janulaitis A.*, Ignas Danilavičius, Lietuvos ir Jos teisės istorikas. I dalis. Gyvenimas ir darbai. 223 p.

VII. tomas. 1930 m. red.: prof. *A. Janulaitis*

1. *Bielackinas*. Baudžiamųjų bylų gynimas. 111 p.

IV.

Teisių Fakulteto programos 1931/1932 m.
